

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Zuzany Bystřické a soudců Mgr. Petra Pospíšila a JUDr. Faisala Husseiniho, Ph.D., v právní věci žalobkyně **M. K.**, zastoupené obecným zmocněncem M. L., proti žalované **Masarykově univerzitě**, se sídlem Brno, Žerotínovo nám. 617/9, o žalobě proti rozhodnutí rektora Masarykovy univerzity ze dne 4. 12. 2014, č. j. MU-PS/19234/2014/44475/FF,

t a k t o :

- I. Rozhodnutí rektora Masarykovy univerzity ze dne 4. 12. 2014, č. j. MU-PS/19234/2014/44475/FF, **se zrušuje** a věc **se vrací** k dalšímu řízení žalované.
- II. Žalovaná **je povinna** zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení částku 3 000 Kč, a to k rukám jejího obecného zmocněnce M. L. do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Rozhodnutím ze dne 30. 9. 2014, č. j. MU-PS/15772/2014/44475/FF, zn. 363687/9/2014, děkan Filozofické fakulty Masarykovy univerzity (dále též „děkan“) dle § 58 odst. 3, 4 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších

zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění účinném do 31. 8. 2016, vyměřil žalobkyni studující *magisterský navazující studijní program* N7310 Filologie (studijní obor Ruský jazyk a literatura) na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity *poplatek za prodlouženou dobu studia v dalším studiu* za dalších započatých šest měsíců studia, a to za období od 14. 9. 2014 do 13. 3. 2015 ve výši 15 000 Kč. Žalobkyně požádala rektora Masarykovy univerzity o přezkoumání tohoto rozhodnutí. Rektor Masarykovy univerzity (zastoupen prorektorem; dále též „rektor“) shora uvedeným rozhodnutím jednak potvrdil rozhodnutí děkana, jednak snížil předmětný poplatek na částku 10 000 Kč. K nenárokovému snížení poplatku rektor přistoupil po posouzení sociální situace rodiny žalobkyně.

II. Shrnutí argumentů obsažených v žalobě

[2] Ve včas podané žalobě žalobkyně nesouhlasila s výkladem pojmu „delší další studium“, jak jej provedla žalovaná. Žalobkyně studovala v navazujícím magisterském studijním programu, šlo tedy o navazující studium, nikoliv o další studium. Na žalobkyni se tak vztahoval § 58 odst. 3 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, nikoliv § 58 odst. 4 téhož zákona. Její celkovou dobu studia tak bylo nutno posuzovat s ohledem na prodloužení o jeden rok nad standardní dobu studia.

[3] Výklad predestinovaný žalobkyní zaručuje stejný přístup k bezplatnému vzdělání; jak student oboru Právo (jenž není uměle rozdělen na bakalářský a navazující magisterský), tak student oboru Ruský jazyk a literatura budou moci bezplatně studovat dvanáct semestrů. Naproti tomu dle výkladu žalované měla žalobkyně, která studovala obor Ruský jazyk a literatura „jen“ jedenáct semestrů (deset semestrů tento obor + jeden semestr připočten za obor ukončený jinak než řádně), již platit za prodlouženou dobu studia.

[4] Povaha poplatků za studium má motivační a regulační charakter. Má omezit nepřiměřené prodlužování studia. Žalobkyně za jedenáct semestrů vystudovala tolik oborů, kolik se běžně bez souběžného studia studuje šestnáct semestrů. Necítí se být studentem, kterého by bylo třeba poplatky motivovat k usilovnějšímu studiu.

[5] Na základě shora uvedeného žalobkyně navrhla, aby soud rozhodnutí rektora, jakož i rozhodnutí děkana zrušil a věc vrátil žalované k dalšímu řízení. Pokud by soud shledal výklad žalované správný, a současně by měl pochybnosti o rovném přístupu k bezplatnému studiu, navrhla žalobkyně předložit věc Ústavnímu soudu.

[6] V *doplnění žaloby ze dne 2. 3. 2015* žalobkyně dále uvedla, že napadená rozhodnutí jsou v rozporu se zásadou rovnosti, potažmo zásadou legitimního očekávání, neboť v obdobných případech není rozhodováno obdobně. Žalobkyně mailovou korespondencí s různými studijními odděleními zjistila, že jiné univerzity prodlužují i u navazujícího studia absolventa standardní dobu studia o jeden rok, a až pak vybírají poplatky. Nejen jiné univerzity, ale i žalovaná na jiných fakultách. Sama Filozofická fakulta Masarykovy univerzity se odchýlila od běžné praxe. Jako důkaz žalobkyně navrhla, aby žalovaná doložila počet studentů studujících v navazujícím studijním programu nad standardní dobu studia s překročením max.

o jeden rok a počet těch studentů, jimž byl účtován poplatek za další delší studium, a to napříč všemi jejími fakultami za období akademických roků 2013/2014 a 2014/2015.

[7] V *doplnění žaloby ze dne 31. 3. 2015* se žalobkyně vyjádřila k datu doručení napadeného rozhodnutí. Dále namítla nepřezkoumatelnost rozhodnutí žalované. Dodala, že byť studovala obor Ruský jazyk a literatura již jako absolvent oboru Mediální studia a žurnalistika, Bezpečnostní a strategická studia, kde obor Ruský jazyk a literatura není navazující studium, studovala jej současně i jako absolvent oboru Mediální studia a žurnalistika, Ruský jazyk a literatura, kde se o navazující obor jedná. Žalobkyně nepodléhala poplatku za další studium, nemůže proto podléhat ani poplatku za delší další studium. Žalovaná nemůže upřednostnit vazbu bakaláře a nenavazujícího magistra a odhlédnout od vazby bakaláře a navazujícího magistra. Výklad žalované je v rozporu se záměrem zákonodárce, studium více programů současně je zákonodárcem podporované a žádoucí.

III. Vyjádření žalované k žalobě

[8] Žalovaná ve vyjádření k žalobě předně shrnula údaje z matriky studenta – žalobkyně, na jejichž základě byl předmětný poplatek za studium vyměřen. Dle těchto údajů žalobkyně před zahájením aktuálního navazujícího magisterského studia úspěšně ukončila dva bakalářské studijní programy [a) Humanitní studia, studijní obor Mediální studia a žurnalistika, Ruský jazyk a literatura, b) Mediální a komunikační studia, studijní obor Mediální studia a žurnalistika, Bezpečnostní a strategická studia] a neúspěšně ukončila navazující magisterský studijní program Politologie [studium c)]. Dne 4. 2. 2015 pak úspěšně ukončila dva navazující magisterské studijní programy [d) Filologie, studijní obor Ruský jazyk a literatura, a dále e) Učitelství pro střední školy, studijní obor Učitelství ruského jazyka a literatury pro střední školy].

[9] Pro účely stanovení poplatkové povinnosti bylo studium sub d) a e) považováno za další studium vzhledem k tomu, že žalobkyně byla absolventkou jiného oboru – studia sub b) – než na základě kterého byla přijata do obou navazujících studií, tj. studia sub a).

[10] Žalovaná postupovala v souladu s první větou první části (před středníkem) § 58 odst. 3 zákona o vysokých školách. Žalobkyně studovala k datu vzniku poplatkového zatížení (tj. k datu 14. 9. 2014) v kategorii „student“ v navazujícím magisterském studijním programu sub d) a doba studia sub c), které bylo ukončeno jinak než řádně, (tj. 731 dnů) byla započtena do celkové doby tehdejšího aktuálního studia sub d), přičemž období, kdy žalobkyně studovala v takovýchto studijních programech a v aktuálním studijním programu souběžně, byla započtena pouze jednou.

[11] K datu poplatkového zatížení se žalobkyně stala absolventkou studijních programů sub a) a b), tedy ve smyslu § 58 odst. 4 zákona o vysokých školách nebyla „absolventkou bakalářského studijního programu v navazujícím magisterském studijním programu“; byla absolventkou „pouze“ jiného bakalářského studijního programu, a z téhož důvodu musel být poplatek vyměřen již po překročení standardní doby studia ve smyslu věty druhé § 58 odst. 4 zákona o vysokých školách. Jak vyplývá z popisovaného průběhu studia, žalobkyně ukončila

studium sub c) jinak než řádně až po absolvování bakalářských studií sub a) a b), jednalo se o studium stejného typu jako v tehdejšímu aktuálnímu studiu sub d), které však k datu poplatkového zatížení ukončeno nebylo.

[12] S ohledem na výše uvedené žalovaná navrhl, aby soud žalobu zamítl.

IV. Replika žalobkyně

[13] V podání ze dne 7. 10. 2015 žalobkyně nad rámec již uvedeného mj. namítla, že neúspěšně ukončené studium politologie nelze započítávat do celkové doby dalšího studia dle § 58 odst. 4 zákona o vysokých školách, neboť je zřejmé, že do celkové doby dalšího studia lze započítávat pouze další studium. Řádně neukončené studium lze započítávat pouze do celkové doby studia podle § 58 odst. 3 téhož zákona. Zde ale musí být překročena standardní doba studia o jeden rok, aby mohl být vyměřen poplatek, a to jiný poplatek, než žalobkyni vyměřila žalovaná. Do celkové doby dalšího studia lze započítávat pouze studium další, u kterého ovšem žalobkyně standardní dobu studia nepřekročila.

V. Posouzení věci soudem

[14] Soud, v souladu s § 51 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), bez nařízení jednání, přezkoumal v mezích žalobních bodů napadené rozhodnutí rektora, jakož i předcházející rozhodnutí děkana včetně řízení předcházejících jejich vydání, a shledal, že **žaloba je důvodná**.

[15] V prvé řadě je nutno uvést, že polemika žalobkyně ohledně data nabytí právní moci napadeného rozhodnutí se z hlediska soudního přezkumu jeví býti nepodstatnou. Dle žalované rozhodnutí rektora nabylo právní moci dne 5. 1. 2015, dle žalobkyně až dne 6. 2. 2015. Žaloba došla zdejšímu soudu dne 25. 2. 2015 a byla tedy včasná i ve vztahu k dřívějšímu datu doručení, tj. ke dni 5. 1. 2015. Doplnění žaloby pak neobsahuje žádné nové žalobní body, nýbrž pouze rozvádějí argumentaci uvedenou ve včas podané žalobě.

[16] Pokud pak jde o námitku nepřezkoumatelnosti rozhodnutí rektora, soud ji neshledal důvodnou. Lze konstatovat, že odůvodnění rozhodnutí rektora je skutečně poměrně strohé a ve vztahu k žádosti žalobkyně o přezkoumání rozhodnutí děkana se nachází na samé hraně přezkoumatelnosti. Přesto je nepochybné, že z rozhodnutí správních orgánů jako celku (tedy ve spojení s odůvodněním rozhodnutí děkana) jsou jednoznačně patrné právní i skutkové důvody, z nichž jejich pro žalobkyni závazné závěry vycházejí.

[17] Co se týče věcných žalobních bodů, žalobkyně se domnívala, že se v jejím případě nejednalo o další studium dle § 58 odst. 4 zákona o vysokých školách, neboť studovala v navazujícím magisterském studijním programu, mělo tak být uplatněno pravidlo „standardní doba plus jeden rok“ ve smyslu § 58 odst. 3 uvedeného zákona. I kdyby snad šlo o další studium, bylo by nutno překročit standardní dobu dalšího studia, aby bylo možné vyměřit poplatek za delší další studium, což se v dané věci nestalo.

[18] Soud ze spisu zjistil následující rozhodné skutečnosti. Žalobkyně studovala od 15. 7. 2009 do 30. 1. 2013 na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity bakalářský studijní program Humanitní studia (obor Mediální studia a žurnalistika a obor Ruský jazyk a literatura na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity) – úspěšně ukončen, od 15. 7. 2009 do 18. 6. 2012 na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity bakalářský studijní program Mediální a komunikační studia (obor Mediální studia a žurnalistika a obor Bezpečnostní a strategická studia) – úspěšně ukončen, od 13. 9. 2012 do 19. 4. 2013 na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity navazující magisterský studijní program Politologie – ukončen jinak než řádně, pro nesplnění požadavků, od 11. 2. 2013 do 4. 2. 2015 na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity navazující magisterský studijní program Filologie (obor Ruský jazyk a literatura) – úspěšně ukončen, a od 23. 7. 2013 do 4. 2. 2015 na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity navazující magisterský studijní program Učitelství pro střední školy (obor Učitelství ruského jazyka a literatury pro střední školy) – úspěšně ukončen. Žalobkyni byl stanoven *poplatek za prodlouženou dobu studia v dalším studiu* dle § 58 odst. 3 a 4 zákona o vysokých školách, a to za *navazující magisterský studijní program* Filologie (obor Ruský jazyk a literatura).

[19] Zákon o vysokých školách v § 58 odst. 3 stanovil: „*Studuje-li student* ve studijním programu déle, než je standardní doba studia zvětšená o jeden rok v bakalářském nebo magisterském studijním programu, stanoví mu veřejná vysoká škola poplatek za studium, který činí za každých dalších započatých šest měsíců studia nejméně jedenapůlnásobek základu; do doby studia se započtou též doby všech předchozích studií v bakalářských a magisterských studijních programech, které byly ukončeny jinak než řádně podle § 45 odst. 3 nebo § 46 odst. 3, přičemž období, ve kterém student studoval v takovýchto studijních programech a v aktuálním studijním programu souběžně, se do doby studia započítávají pouze jednou. Od celkové doby studia vypočtené podle tohoto odstavce se však nejdříve odečte uznaná doba rodičovství.“

[20] Podle § 58 odst. 4 téhož zákona pak platilo: „*Studuje-li absolvent* bakalářského nebo magisterského studijního programu v dalším bakalářském nebo magisterském studijním programu, stanoví mu veřejná vysoká škola poplatek za studium, který činí za každý další započatý jeden rok studia nejvýše základ podle odstavce 2; to neplatí, studuje-li absolvent bakalářského studijního programu v navazujícím magisterském studijním programu či jde-li o souběh řádných studijních programů nepřesahující standardní dobu studia programu jednoho. Pokud *celková doba dalšího studia překročí standardní dobu studia*, stanoví veřejná vysoká škola poplatek za studium podle odstavce 3.“

[21] Žalobkyně studovala navazující studijní program Filologie (obor Ruský jazyk a literatura) již jako absolventka předcházejících bakalářských studijních programů Humanitní studia a Mediální a komunikační studia. V této souvislosti soud nemá pochyb o tom, že se jednalo o její další studium ve smyslu § 58 odst. 4 zákona o vysokých školách. K tomu je nutno uvést, že žalobkyni namítaná výjimka uvedená v § 58 odst. 4 citovaného zákona za středníkem („*to neplatí, studuje-li absolvent bakalářského studijního programu v navazujícím magisterském studijním programu*“) vyjadřuje toliko skutečnost, že se za navazující magisterské studium neplatí (nevyměřuje) poplatek za další studium, o další studium se však nicméně jedná, protože se na něj vztahuje i § 58 odst. 4 věta poslední zákona o vysokých

školách. Ostatně i žalovaná zcela zjevně považovala předmětné studium žalobkyně za další studium.

[22] Žalobkyně tedy studovala v dalším studiu, ovšem nikoliv v „delším“ dalším studiu. Jak totiž vyplývá z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 8. 2013, č. j. 7 As 46/2013-37, č. 2964/2014 Sb. NSS (rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou publikována na www.nssoud.cz; zdejší soud má na rozdíl od žalované za to, že obecné závěry tohoto rozsudku ohledně výkladu dotčených ustanovení jsou plně aplikovatelná i v nynější věci), dle § 58 odst. 4 věta druhá zákona o vysokých školách může být i absolventovi vyměřen poplatek za delší studium podle odst. 3. Vztah § 58 odst. 3 a odst. 4 je v případě poplatků za delší studium vztahem obecného a speciálního ustanovení. Ustanovení § 58 odst. 3 zákona o vysokých školách se na absolventa použije až v případě, kdy překročí ve svém dalším studiu standardní dobu studia uvedenou v § 45 odst. 2 nebo v § 46 odst. 2 zákona o vysokých školách. Aby Nejvyšší správní soud dospěl k uvedenému závěru, musel vyložit pojem *celková doba dalšího studia* použitý v hypotéze § 58 odst. 4 věty druhé zákona o vysokých školách. Nejvyšší správní soud se neztotožnil s názorem, že pojem celková doba studia použitý v § 58 odst. 3 zákona o vysokých školách a pojem celková doba dalšího studia použitý v odst. 4 citovaného ustanovení jsou totožné, tedy že se do nich započítávají všechna studia, která byla ukončena jinak než řádně, nehledě na to, zda je student studentem, který studuje ve svém prvním studiu před řádným ukončením, či zda je absolventem ve svém dalším studiu. Ustanovení § 58 odst. 4 zákona o vysokých školách používá pojem celková doba dalšího studia a oproti pojmu celková doba studia se liší právě slovem další. Toto slovo ve spojení se studiem není bezobsahové, ale vyjadřuje, že absolvent studuje v režimu dalšího studia. V souladu se systematickým výkladem je tak možno dospět k závěru, že je-li použit v odst. 4 citovaného ustanovení pojem celková doba dalšího studia, jedná se o celkovou dobu studia absolventa v jeho dalším studiu a daný pojem je tak oproti celkové době studia zúžen. Pokud tedy celková doba studia v tomto dalším studiu překročí standardní dobu studia, přechází absolvent z režimu odst. 4 citovaného ustanovení, tedy z dalšího studia, do režimu odst. 3 citovaného ustanovení, a vysoká škola mu vyměří poplatek za delší studium dle něj.

[23] Jinak řečeno, o *delší* další studium dle § 58 odst. 4 zákona o vysokých školách jde pouze tehdy, pokud je překročena standardní doba daného dalšího studia (v případě navazujícího magisterského studia doba 2 let). Teprve po překročení této standardní doby (do níž se ovšem nic nezapočítává, tedy ani jiná studia ukončena jinak než řádně, či uznaná doba rodičovství) lze stanovit poplatek za delší studium ve smyslu § 58 odst. 3 zákona o vysokých školách.

[24] Žalobkyně studovala v navazujícím magisterském studijním programu Filologie (obor Ruský jazyk a literatura) od 11. 2. 2013 a úspěšně jej ukončila dne 4. 2. 2015, celková doba tohoto dalšího studia (tj. 723 dnů) tak v žádném okamžiku nepřekročila standardní dobu studia (tj. 2 roky), proto nebylo lze vyměřit poplatek za delší další studium ve smyslu § 58 odst. 3 ve spojení s odst. 4 větou poslední zákona o vysokých školách. Žalovaná dospěla k opačnému závěru, neboť do celkové doby dalšího studia zcela nesprávně započítala i neúspěšné studium politologie. Tvzení žalované ve vyjádření k žalobě, že žalobkyně se stala absolventkou bakalářských studijních programů až ke dni 14. 9. 2014 neodpovídá skutkovým zjištěním. Jak popsáno shora, žalobkyně tato studia úspěšně ukončila ještě před zahájením předmětného navazujícího magisterského studia. Nedošlo tak k přesunu z režimu

„student“ do režimu „absolvent“ během navazujícího magisterského studia, jak naznačuje žalovaná.

[25] Zde je navíc nutno poukázat na smysl poplatkových ustanovení zákona o vysokých školách, jímž je mimo jiné též řešení problematiky tzv. věčných studentů. Jak je ovšem patrné, žalobkyně za relativně krátkou dobu (od 15. 7. 2009 do 4. 2. 2015, tj. necelých šest let) vystudovala dva bakalářské a dva navazující magisterské studijní programy. Učinila tak za ještě kratší dobu, než za kterou lze bezplatně (tedy bez hrazení poplatku za delší studium) vystudovat nenavazující magisterské pětileté studijní programy, jež dle § 58 odst. 3 zákona o vysokých školách mají režim 5 + 1 rok.

[26] I kdyby snad výše uvedená argumentace soudu nebyla správná a výjimka v § 58 odst. 4 zákona o vysokých školách (*„to neplatí, studuje-li absolvent bakalářského studijního programu v navazujícím magisterském studijním programu“*) by značila, že se v případě navazujících studijních programů o další studium vůbec nejedná a bylo by nutno postupovat výlučně dle § 58 odst. 3 téhož zákona, i tak by v posuzované věci nebylo možné dospět k závěru o tom, že se v případě žalobkyně jednalo o delší studium. Dle § 58 odst. 3 citovaného zákona by totiž delší studium nastalo pouze tehdy, byla-li by překročena standardní doba studia zvětšená o jeden rok, přičemž do této doby by se započítala všechna neúspěšná studia a záporná hodnota uznané doby rodičovství. Žalobkyně by ani za této interpretace dotčených ustanovení nepřekročila přípustnou délku studia (2 roky + 1 rok), neboť (jak bylo uvedeno výše) navazující magisterský studijní program Filologie (obor Ruský jazyk a literatura) vystudovala za 723 dnů, z doby neúspěšného studia studijního programu Politologie by se k tomu přičetlo 151 dnů, tj. celkem 874 dnů, což přípustnou dobu tří let (dle § 58 odst. 3 citovaného zákona) nepřesahuje.

[27] Vzhledem ke shora uvedeným závěrům soud pro nadbytečnost neprováděl žalobkyní navrhované důkazy spočívající v její e-mailové komunikaci (anketě) se studijními odděleními různých vysokých škol.

VI. Závěr a náklady řízení

[28] Z výše uvedených důvodů soud shledal rozhodnutí rektora nezákonným. Proto jej zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení žalované (§ 78 odst. 1 a 4 s. ř. s.). V něm bude žalovaná vázána právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 78 odst. 5 s. ř. s.).

[29] O náhradě nákladů řízení soud rozhodl podle § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalobkyně dosáhla v řízení o žalobě plného úspěchu, a proto má právo na náhradu nákladů řízení vůči žalované. Žalobkyně nebyla zastoupena advokátem, nýbrž obecným zmocněncem ve smyslu § 35 odst. 6 s. ř. s. Obecný zmocněnec nemá právo na odměnu za zastupování. Lze mu nicméně přiznat náhradu účelně vynaložených nákladů, které mu v souvislosti se zastupováním vznikly (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 10. 2010, č. j. 1 As 16/2010-112). V posuzované věci ovšem vznik takových nákladů žalobkyně

netvrdila, a ani soud je neshledal. Žalobkyni proto náleží pouze náhrada za zaplacený soudní poplatek ve výši 3 000 Kč. K jejímu zaplacení soud určil přiměřenou lhůtu.

P o u ě n í : Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

V Brně dne 24. února 2017

JUDr. Zuzana Bystřická, v. r.
předsedkyně senátu